Tweede Kamer
DER STATEN-GENERAAL

Eindrapportage

25 oktober 2023

EU Verordening Natuurherstel

Verslag van rapporteurs Eline Vedder en Eva Akerboom[1]

[1] Eerder waren dit Derk Boswijk en Leonie Vestering

Inhoudsopgave

0 Inleiding rapporteurs

1 Het rapporteurschap voor de EU-verordening

2 De EU-verordening Natuurherstel

2.1 De Kamer

2.2 Het kabinet

3. Activiteiten rapporteurs

3.1 Informatieafspraken met de minister

3.2 Uitvraag via ECPRD bij België en Duitsland

3.3 Bezoek aan Brussel

3.4 Uitvraag wetenschappelijke position papers

4 De stand van zaken in de EU

4.1 De Raad

4.2 Het Europees Parlement

5 Conclusies

Documenten

0 INLEIDING RAPPORTEURS

De verordening Natuurherstel is een belangrijk onderwerp met mogelijk grote consequenties, waarvoor het rapporteurschap naar onze mening zeer relevant was. Wij zijn blij dat wij het onderwerp – met behulp van ambtelijke ondersteuning – goed hebben kunnen uitdiepen.
Het mandaat voor ons EU-rapporteurschap over de EU-verordening Natuurherstel zou duren tot en met het bereiken van een politiek akkoord in Brussel over de ontwerp-verordening. Als gevolg van de vervroegde verkiezingen is het echter niet mogelijk dit gehele traject nog binnen het mandaat van de huidige Kamer af te ronden. Om die reden bieden wij u in een vroeger stadium dan voorzien een verslag aan van ons rapporteurschap, terwijl de trilogen nog lopen in Brussel. Naar verwachting wordt het dossier afgerond voor het eind van dit jaar.

Wij bieden u hierbij ons eindverslag aan.

1 HET RAPPORTEURSCHAP EU-VERORDENING NATUURHERSTEL

Op 22 juni 2022 verscheen een voorstel van de Europese Commissie voor een Verordening Natuurherstel. Dit was door de Kamercommissie LNV op voorhand (al voor het jaar 2021) als prioritair voorstel aangemerkt.
In de procedurevergadering van 28 september 2022 heeft de commissie LNV Derk Boswijk (CDA) en Leonie Vestering (PvdD) benoemd tot EU-rapporteurs op het EU-voorstel. Zij zijn inmiddels vervangen door ondergetekenden, Eline Vedder (CDA) en Eva Akerboom (PvdD). Waar wij spreken van 'wij' bedoelen wij ook onze voorgangers als rapporteurs.

Het mandaat behelsde enkele specifieke activiteiten, te weten:

- Informatie-afspraken met de minister van LNV.
- Een uitvraag via het *European Center for Parliamentary Research and Documentation* (ECPRD) aan België en Duitsland om informatie te verkrijgen over hun posities op dit voorstel. Immers, België en delen van Duitsland kampen met vergelijkbare problemen als Nederland op het vlak van stikstof en natuurherstel.
- Een uitvraag van wetenschappelijke position papers, specifiek over de impact van het voorstel t.o.v. de huidige Vogel- en Habitatrichtlijn.
- Gesprek met het Europees Parlement.

Bij het rapporteurschap stonden de volgende doelen centraal:
a) het versterken van de informatiepositie van de Kamer en daarnaast
b) de optimale behandeling van het dossier in de Kamer door te zorgen voor aandacht en tijdige behandeling.

2 DE EU-VERORDENING NATUURHERSTEL

Zie de Debatwijzer d.d. 9 november 2022 voor een uitgebreide toelichting op de Verordening. Onderstaand geven wij een samenvatting van het oorspronkelijke voorstel:

De overkoepelende doelstelling is "bijdragen tot het aanhoudende, langdurige en duurzame herstel van de biodiversiteit en de veerkracht van de natuur in de land- en zeegebieden van de EU door ecosystemen te herstellen, bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van de EU inzake mitigatie van en aanpassing aan de klimaatverandering, en haar internationale verplichtingen nakomen". Hiertoe bevat het voorstel verschillende juridische bindende streefdoelen en verplichtingen. De combinatie van herstelmaatregelen moet tegen 2030 op ten minste 20 procent van de land- en zeegebieden van de EU worden toegepast en op alle ecosystemen tegen 2050.

De zeven categorieën bindende verplichtingen en natuurhersteldoelstellingen zijn:

1 en 2 Doelstellingen en verplichtingen voor (1) terrestrische, kust- en zoetwaterecosystemen en (2) mariene ecosystemen Voor een aantal gebieden[2] die in een slechte toestand verkeren, moeten lidstaten herstelmaatregelen nemen in drie fases: herstelmaatregelen van toepassing op ten minste 30 procent van deze gebieden in 2030, op ten minste 60 procent in 2040 en op ten minste 90 procent in 2050.
Daarnaast moeten lidstaten herstelmaatregelen nemen voor de in de Vogel- en Habitatrichtlijn opgenomen soorten en in het wild levende vogels die nodig zijn om de kwaliteit en kwantiteit van de habitats te verbeteren.
Lidstaten moeten zorgen voor een constant verbeterende trend. Zodra een goede staat is bereikt, volgt een verbod op verslechtering.
Vergelijkbare regels gelden voor mariene ecosystemen, waaronder ook zeven groepen van deze habitattypen.
Dit geldt voor Natura 2000 gebieden maar ook voor gebieden buiten Natura 2000.

[2] Bijlage 1 van de Habitatrichtlijn en daarnaast zes categorieën waaronder wetlands, graslanden, bossen)

3. Doelstellingen voor herstel stedelijke ecosystemen
Lidstaten moeten zorgen dat er tegen 2030 in alle steden en voorsteden geen nettoverlies van stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking is ten opzichte van 2021. Daarnaast moet het totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte met ten minste drie procent toenemen in 2040 (ten opzichte van 2021) en met ten minste vijf procent in 2050. Ook moeten lidstaten zorgen voor een stedelijke boomkroonbedekking van ten minste tien procent in 2050.

4. Doelstelling voor herstel van natuurlijke verbindingen van rivieren en natuurlijke functies van bijbehorende overstromingsgebieden
Lidstaten moeten maatregelen nemen om bij te dragen aan de doelstelling om tegen 2030 ten minste 25000 km aan rivieren in vrij stromende rivieren te herstellen. Lidstaten moeten barrières inventariseren en maatregelen opnemen in de nationale herstelplannen. Dit hangt nauw samen met verplichtingen die lidstaten momenteel al hebben onder de Kaderrichtlijn Water.

5. Doelstelling voor het herstel van bestuiverpopulaties
Lidstaten moeten maatregelen nemen om de afname van bestuiverpopulaties in 2030 om te keren tot een stijgende trend. Na 2030 worden de bestuiverpopulaties om de drie jaar gemeten totdat toereikende niveaus zijn bereikt. Hoe dit moet worden gemeten zal in een uitvoeringshandeling van de Europese Commissie nader worden uitgewerkt. Dit betekent dat de meetmethodes via een ambtelijk comité worden vastgesteld (en niet op politiek niveau).

6. Doelstelling voor het herstel van landbouwecosystemen
De lidstaten moeten herstelmaatregelen nemen die nodig zijn om de biodiversiteit van landbouwecosystemen te verbeteren. Lidstaten moeten daarbij een stijgende trend realiseren, totdat toereikende niveaus zijn bereikt, voor drie indicatoren[3]. Voor organische bodems voor landbouwdoeleinden die bestaan uit ontwaterde veengronden moeten lidstaten ook herstelmaatregelen nemen. Die maatregelen moeten tegen 2030 worden toegepast op 30 procent van de gebieden (waarvan ten minste een kwart is vernat), tegen 2040 op 50 procent van de gebieden (waarvan ten minste de helft is vernat), en tegen 2050 op 70 procent van de gebieden (waarvan ten minste de helft is vernat).

[3] (1) de graslandvlinderindicator, (2) de voorraad organische koolstof in minerale akkerbodems, en (3) percentage van het landbouwareaal met diversiteitsrijke landschapselementen.

7. Doelstelling voor het herstel van bosecosystemen
Lidstaten moeten voor bosecosystemen, ook buiten gebieden die al beschermd zijn onder de Vogel- en Habitatrichtlijn, een stijgende trend realiseren tegen 2030 voor een zestal indicatoren: (1) staand dood hout, (2) liggend dood hout, (3) het aandeel bossen met een ongelijkjarige structuur, (4) bosverbindingen, (5) de index van alledaagse bosvogels, en (6) de voorraad organische koolstof.

Lidstaten dienen nationale herstelplannen op te stellen. Een nationaal herstelplan loopt tot en met 2050. In het nationale herstelplan moeten onderdelen worden opgenomen als kwantificering van te herstellen gebieden, beschrijving van herstelmaatregelen, inventarisatie van te verwijderen barrières, een tijdschema voor invoering van herstelmaatregelen, een monitoringplan en geraamde financieringsbehoeften.

2.1 Tweede Kamer / Commissie LNV

In de commissie LNV werd een aantal gevoelige punten geïdentificeerd, waaronder:

- Het breed verslechteringsverbod zowel binnen als buiten Natura 2000 gebieden. Zowel het kabinet als een meerderheid van de Kamer zagen hierin mogelijke gevaren ten aanzien van de vergunningverlening voor de woningbouw en voor projecten die moeten worden uitgevoerd in het kader van de energietransitie.
  Er zijn dan ook twee moties van het lid Van der Plas aangenomen die het kabinet oproepen om zich in de EU te verzetten tegen het verslechteringsverbod (Kamerstuk 21501-20-1852 en Kamerstuk 21501-32, nr. 1537).
- Juridisch bindende doelen voor stedelijke ecosystemen: Het voorstel laat onvoldoende ruimte voor lokale beleidsvrijheden (vindt ook het kabinet, aldus het BNC-fiche).
- De haalbaarheid van de bindende doelstellingen, zowel de brede doelstelling als de meer specifieke doelstellingen. Alhoewel het kabinet en een meerderheid van de Kamer de ambitie van natuurherstel ondersteunen, achten zij de voorstellen in brede zin niet realistisch en haalbaar.

2.2 Nederlands standpunt

Op 14 oktober 2022 heeft de Kamer het BNC-fiche ontvangen en een aanvullende brief van de minister. Hieruit bleek dat het kabinet, alhoewel het het belang van natuurherstel onderschrijft, met name kritisch is op het voorstel van de Europese Commissie. Het gaat daarbij om de volgende punten.

- Voor categorieën 1 en 2 (verplichtingen voor terrestrische, kust- en zoetwaterecosystemen en mariene ecosystemen) verwacht het kabinet het kwantitatieve doel voor 2030 grotendeels te kunnen halen (herstelmaatregelen op 30% van de benodigde oppervlakte). Over het behalen van de doelen in 2040 en 2050 is het kabinet sceptischer. Ook is het kabinet zeer terughoudend als het gaat om het voorgestelde verslechteringsverbod buiten Natura 2000-gebieden, dit zou kunnen leiden tot een 'op slot' situatie voor woningbouw en tot frictie met de energietransitie-doelen.
- Voor categorie 3, Natuur in stedelijk gebied, houden de voorstellen volgens het kabinet onvoldoende rekening met de beleidsvrijheid op lokaal niveau.
- Het kabinet steunt de doelstelling van categorie 4, het herstel van natuurlijke stroming van rivieren en natuurlijke functies van uiterwaarden, mits de ruimte van de Kaderrichtlijn Water qua waterveiligheid en scheepvaart behouden blijft.
- Ten aanzien van categorie 5 (bestuivers) steunt het kabinet het doel maar niet de frequentie van de monitoring.
- Over behoud van biodiversiteit in agrarische ecosystemen (categorie 6) is het kabinet positief over de doelstelling en positief over het feit dat *niet* wordt voorgeschreven welke mate van vernatting moet worden nagestreefd op gedraineerde veengronden.
- Het kabinet onderschrijft tot slot het herstel van bosecosystemen (7) en het driejaarlijks monitoren van herstel. Voor de koolstofvoorraad in de bodem vindt het kabinet driejaarlijks monitoren niet doelmatig en uitvoerbaar gezien de hoge kosten en de periode waarin veranderingen in bodemkoolstofvoorraad zichtbaar worden.

Het kabinet is verder positief over de verplichting voor lidstaten om een natuurherstelplan op te stellen. Daarbij zal het kabinet erop inzetten dat lidstaten zelf kunnen sturen op de invulling van diverse indicatoren onder de bindende natuurhersteldoelen.

3 ACTIVITEITEN VAN DE RAPPORTEURS

3.1 Informatieafspraken met de minister

Op 9 november 2022 vond een commissiedebat plaats met de minister van Natuur & Stikstof (hierna: N&S) over natuurbeleid. Tijdens dat debat hebben wij met de minister de volgende informatie-afspraken gemaakt:

- Allereerst wil de Kamer graag maandelijks geïnformeerd worden over de voortgang van de onderhandelingen over het EU-voorstel voor natuurherstel, zowel in de Raadswerkgroep, in de Raad als later in de trilogenfase.
- We vragen de minister in de maandelijkse rapportage in te gaan op een lijst van onderwerpen, waaronder de zeven specifieke hersteldoelstellingen, de definitie van «wettelijk bindende streefcijfers», de vormgeving van de nationale herstelplannen, monitorings- en rapportageverplichtingen en gedelegeerde en uitvoeringshandelingen.
- Verder wil de Kamer graag tijdig worden geïnformeerd wanneer de minister in de onderhandelingen moet afwijken van het kabinetsstandpunt of van later vastgelegde Nederlandse standpunten.
- Ten vierde wil de Kamer graag tijdig worden geïnformeerd wanneer er nieuwe elementen worden toegevoegd aan het oorspronkelijke EU-voorstel.
- Ook wil de Kamer graag tijdig worden geïnformeerd over opties die voorliggen ter besluitvorming in de Raad en onderliggende overlegfora.
- Wanneer een conceptakkoord op de tekst van het voorstel voorligt, wil de Kamer deze graag ontvangen voordat een formeel besluit wordt genomen.
- Tot slot wil de Kamer graag een appreciatie ontvangen nadat een akkoord in de Raad en met het EP is bereikt.

In dit debat heeft de minister van N&S toegezegd zich aan deze informatie-afspraken te zullen houden, waar mogelijk gekoppeld aan vaste rapportagemomenten (zoals bij de verslagen van de Milieuraad). Dit is ook zo gebeurd.

3.2 ECPRD

Een uitvraag is gedaan via EPCRD bij het Duitse en Belgische Parlement, in verband met vergelijkbare problemen (als in Nederland) binnen deze lidstaten.

De inbreng van beide lidstaten alsmede nadere informatie van de EU-adviseur over de situatie in beide lidstaten is opgenomen in de stafnotitie d.d. 13 april 2023.
Uit de beantwoording van de ECPRD-vragen bleek dat:

- de Duitse regering de inzet van de Commissie verwelkomde om herstel van ecosystemen te versterken en een doel te stellen voor permanente, lange termijn en duurzaam herstel van biologische diversiteit en natuurlijke veerkracht.
  Niet-bindende doelstellingen hebben volgens de Duitse regering onvoldoende bereikt, daarom is het voorstel voor de natuurherstelverordening een proportioneel voorstel om de doelen te bereiken van de EU-biodiversiteitsstrategie 2030.
  Wel is het volgens de Duitse regering nodig om potentiële conflicten van doeleinden op te lossen, bijvoorbeeld wanneer het gaat om het uitbreiden van energie uit hernieuwbare bronnen.
- De reactie van België ging vooral in op de Vogel- en Habitatrichtlijnen en derhalve niet op standpunten over de Natuurherstelverordening. In het Vlaamse parlement zijn in november 2022 wel vragen gesteld aan de minister van Landbouw. In antwoord op deze vragen gaf de minister aan achter de ambitie te staan om de biodiversiteit verder te verbeteren.
  Wel zag de minister grote uitdagingen voor de landbouwsector, zeker in de dichtbevolkte regio Vlaanderen waar een grote druk is op de beschikbaarheid van grond. Volgens de minister was het belangrijk dat er voldoende aandacht zou zijn voor de haalbaarheid van de doelstellingen. Het is daarom belangrijk dat de 20 procent-doelstelling EU-breed geldt en niet een-op-een in elke lidstaat.

Uit zowel de antwoorden op de EPCRD-vragen als nader onderzoek over de standpuntbepaling in beide lidstaten blijkt geen goed beeld te ontstaan over de standpunten ten aanzien van het beginsel van geen achteruitgang. Ook een standpunt ten aanzien van de impact van het voorstel in relatie tot stikstofdepositie en de implementatie van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Kaderrichtlijn Water blijkt niet uit de beantwoording en het nader onderzoek.

3.3 Bezoek aan Brussel d.d. 22 mei 2023

Het bezoek aan Brussel werd uiteindelijk een bezoek van een grote delegatie van de LNV-commissie aan een aantal instellingen in Brussel, waarbij over meer voorstellen werd gesproken, maar waarbij de Natuurherstelverordening hot topic nummer 1 was. Onder meer werd gesproken met:

- de plv Permanent Vertegenwoordiger bij de EU over het krachtenveld en beïnvloedingsmogelijkheden;
- de Eurocommissaris voor de Green Deal, de heer Timmermans, die de delegatie van de LNV-commissie meenam in de besluitvorming en achtergronden en die oog had voor de zorgen van Nederland. De zorgen van de commissie over het verslechteringsverbod buiten Natura 2000-gebieden en de stapeling van effecten konden bij hem rekening op begrip in een constructief gesprek;
- een aantal Europarlementariërs, die inzicht gaven in de discussies in het Europees Parlement en met wie enkelen van onze leden pittige discussies hebben gevoerd.

3.4 Wetenschappelijke position papers

Uiteindelijk zijn geen wetenschappelijke position papers opgevraagd: het proces in Brussel ging snel, en het momentum waarop voldoende informatie beschikbaar was versus nog voldoende invloed uit te oefenen, was snel voorbij. Daarnaast heeft het kabinet een aantal onderzoeken uitgevoerd zoals een ambtelijke verkenning (bijlage bij brief minister N&S d.d. 20 april 2023) en een meer uitgebreide Quick Scan (bijlage bij brief minister N&S d.d. 22 mei 2023).

4 De stand van zaken in de EU

De Raad

Op 20 juni 2023 werd een Algemene Oriëntatie bereikt in de Milieuraad over de Natuurherstelverordening. In het verslag van de betreffende Milieuraad is te lezen hoe het compromis eruitzag en wat de inbreng van Nederland daarbij was.
Het Zweeds voorzitterschap presenteerde een compromis waarbij tegemoet werd gekomen aan een aantal wensen van lidstaten om het voorstel te versoepelen. Daarbij spraken enkele lidstaten evengoed nog de zorg uit dat onvoldoende flexibiliteit werd geboden om rekening te houden met de nationale omstandigheden van lidstaten (bv als het gaat om het verslechteringsverbod en de uitvoerbaarheid daarvan, mariene

ecosystemen, bosecosystemen en het vernatten van veenweidegebieden). Ook hadden lidstaten nog zorgen over de verwachte hoge implementatiekosten van het voorstel. Nederland sprak steun uit voor de overkoepelende doelen van de verordening, maar uitte ook zorgen over hoe deze doelen in Nederland bereikt moeten worden gezien de hoge bevolkingsdichtheid en grote uitdagingen op het gebied van volkshuisvesting, voedselproductie en een stijgende zeespiegel. Nederland uitte ook zorgen over de uitvoerbaarheid van het verslechteringsverbod, het verwachte vergunningensysteem voor individuele uitzonderingen daarop en het potentieel effect hiervan op de voortgang van de aanpak van maatschappelijke opgaven en andere activiteiten. Nederland heeft vervolgens aangegeven dat de voorgestelde Algemene Oriëntatie niet haalbaar is voor Nederland en om uitstel verzocht. Nederland stelde daarnaast dat de bindende hersteldoelen voor 2040 en 2050 te vroeg kwamen.
Uiteindelijk concludeerde het Zweeds voorzitterschap dat er een gekwalificeerde meerderheid van lidstaten was vóór het vaststellen van een Algemene Oriëntatie.

Belangrijkste wijzigingen in de Raad

- het uiterlijk per 2040 in kaart brengen van alle habitattypen opdat daarmee rekening wordt gehouden (cat. 1, 2);
- het niet langer verplichten dat alle andere mariene habitattypen dan die voor Natura 2000 moeten worden hersteld (2);
- het omzetten van het verslechteringsverbod naar een inspanningsverplichting voor de voorkomende habitattypen (1, 2);
- geen kwantitatieve doelen voor stedelijke ecosystemen (maar een verbeterende trend) (3);
- het rekening houden met nationale omstandigheden bij het vernatten van veenweidegebieden en verlaging van de percentages (6);
- een stapsgewijze aanpak van het opstellen en indienen van nationale herstelplannen;
- aanvullende ruimte voor defensieprojecten en projecten voor hernieuwbare energie (de verordening is in lijn gebracht met de hernieuwbare-energierichtlijn); en
- een nieuwe tekst over de EU-financiering van herstelplannen.

Het Europees Parlement

De onderhandelingen in het EP verliepen tumultueus. De EVP-fractie vond de verordening te ver gaan en wilde het voorstel afwijzen, het diende daartoe een resolutie in. De partijen ter linkerzijde (zoals S&D en Greens) waren het daar niet absoluut mee eens, terwijl Renew verdeeld was. De stemmingen waren om die reden ongekend spannend.

Het Europees Parlement heeft uiteindelijk op 12 juli 2023 plenair gestemd. Er werd twee keer gestemd: eerst over het verwerpingsvoorstel van de EVP en vervolgens amendementsgewijs over het rapport over de Natuurherstelverordening. Dit rapport was door een amendement van Renew flink afgezwakt, zodanig dat het uiteindelijke voorstel dat voor stemming voorlag in lijn was met het voorstel waarover eerder door de Raad overeenstemming werd bereikt. Voor het voorstel van EVP over verwerping van de Natuurherstelverordening was onvoldoende steun (312 voor, 324 tegen, 12 onthoudingen). Het amendement van Renew tot 'afzwakking' werd aangenomen (371 voor, 223 tegen, 53 onthoudingen). Het voorstel zelf werd uiteindelijk aangenomen met 336 voor, 300 tegen en 13 onthoudingen.
De positie van het Europees Parlement (EP) is na amendering een afgezwakte versie in vergelijking met het voorstel van de Europese Commissie en de Raadspositie[4].

Belangrijkste amendementen in het EP

- Het verslechteringsverbod voor herstelde habitattypen en leefgebieden op land en zee van soorten buiten Natura 2000-gebieden heeft het karakter gekregen van een inspanningsverplichting (cat. 1, 2).
- Het verslechteringsverbod op alle overige gebieden met daarin voorkomende habitattypen buiten Natura 2000-gebieden op land en zee is geschrapt (1, 2).
- Ook zijn de kwantitatieve hersteldoelen voor habitattypen op land voor 2030, 2040 en 2050 geschrapt en noodzakelijk herstel is beperkt tot enkel het Natura 2000-netwerk (1, 2).
- Wel zijn de kwantitatieve hersteldoelen voor habitattypen in mariene ecosystemen gehandhaafd (2).
- De artikelen in de EP-positie over stedelijke vergroening, energietransitie en defensie zijn geamendeerd conform de Raadspositie.
- Alle eisen aan landbouwecosystemen, o.a. op het gebied van vernatting van veengronden, zijn geschrapt (6).
- Een amendement is aangenomen dat ertoe strekt dat de doelen van de verordening worden opgeschort als de vergunningverlening voor woningbouw en energietransitie-projecten stagneert, de voedselproductie met 5 procent daalt, of voedselprijzen met 10 procent stijgen totdat niet langer sprake is van één of meer van deze omstandigheden.

De positie van het EP is daarmee nog iets verdergaand (versoepeld) dan die van de Raad, zeker t.a.v. de herstelverplichtingen.

[4] Voor een juridische analyse, zie Milieu en Recht nr. 2023/88: De nieuwe Europese Natuurherstelverordening na behandeling door het Europees Parlement door Mr. dr. P. Mendelts, datum 05-09-2023. Hiervan is geen link, maar het is desgewenst opvraagbaar bij uw EU-adviseur of informatiecoördinator

Trilogen: de trilogen voor de Natuurherstelverordening lopen op het moment van schrijven van dit eindrapport. In de ENVI-vergadering van 9 oktober 2023 was een terugkoppeling. Hieruit kwam naar voren dat het EP niet wil afwijken van haar mandaat. Op 5 oktober 2023 vond de eerste (politieke) triloog plaats, waar de EP en de Raad hun respectievelijke onderhandelingsposities hebben gepresenteerd. Omdat op bepaalde kwesties beide instellingen naar verluidt toch nog ver van elkaar af liggen, is de Europese Commissie gevraagd om een "way forward" uit te stippelen. Voor nu gaan besprekingen vooral nog over technische aspecten.

5 Conclusies en aanbevelingen

Gezien het belang van het onderwerp en de mogelijk grote consequenties voor onder meer de vergunningverlening in Nederland, was naar ons idee de inzet van twee rapporteurs gerechtvaardigd en nuttig. Zeker de uitvraag bij andere parlementen was zinvol om inzicht te krijgen in het krachtenveld.
Zelfs zouden wij **aanbevelen** om bij vergelijkbare complexe en uitgebreide onderwerpen meer dan twee rapporteurs te benoemen (ook om eventueel onderdelen te kunnen toewijzen), en waar nodig (externe) juridische expertise te betrekken.
Wij denken niet dat het nodig is om nog een nieuwe rapporteur aan te stellen in een nieuw samen te stellen commissie LNV voor deze specifieke verordening, aangezien deze in de laatste (trilogen)fase verkeert, en invloeduitoefening in Brussel in dit stadium amper mogelijk is. Wel **bevelen wij aan** de minister te vragen om de commissie goed te blijven informeren over het verloop van de trilogen.
Een **derde aanbeveling** voor de nieuw aan te stellen commissie is om een juridische wetenschapper te vragen de resultaten te analyseren na afronding van de trilogen om zicht te krijgen op de effecten voor de regelgeving en uitvoering in Nederland.

Documenten

Verordening Natuurherstel (COM (2022) 304) d.d. 22 juni 2022
ECPRD notitie
Debatwijzer
BNC-fiche
Reader bezoek aan Brussel d.d. 22 mei 2023
Resolutie van de EVP
Rapport EP-rapporteur César Luena (S&D)
Aangenomen amendementen EP
Verslag Milieuraad 20 juni waarin Algemene Oriëntatie werd bereikt